

Posudek vedoucího práce

Bc. Anna Jirásková, Teaching bilingual adolescents for whom English is a heritage language or who have lived in an Anglophone country, and who are studying in Czech secondary school English classrooms: the students' perspective

Ústav anglického jazyka a didaktiky, FF UK Praha, únor 2015

104 str. včetně příloh + přílohy na CD

Bc. Anna Jirásková se ve své práci zabývá velice aktuálním lingvo-didaktickým tématem začlenění těch studentů do výuky angličtiny, kteří jsou díky předchozímu či soustavnému kontaktu s angličtinou na vyšší úrovni než jejich spolužáci v jazykových třídách. Ze zkušenosti víme, že v důsledku globalizace a pracovní a studijní mobility takových studentů ve školách přibývá a že vytvářejí nový a pro mnohé učitele problematický prvek ve výuce AJ.

Práce si klade za cíl tuto v českém kontextu dosud neprobádanou oblast nasvítit a nabídnout možná řešení. Od samého počátku je zřejmé, že ambice nezůstaly pouze v autorčiných plánech – již úvodní pasáže zaujmou jasnou argumentací, vybroušeným jazykem a především snahou o přesné vymezení problematiky a příslušných pojmů. Práce je tak nesmírně čtivá a recenzentovi zůstává jen málo prostoru pro komentáře kritické povahy. Pečlivost nalézáme nejen ve formulacích, ale i ve snaze vše důkladně definovat, opřít o relevantní literaturu, jež čítá přes 100 položek, a zdroje dat.

Obzvláště cenné jsou pasáže, v nichž autorka upozorňuje na možný negativní dopad snahy o začlenění do typického výukového procesu, které mohou vést ke sníženému sebevědomí, úzkosti, zhoršení výsledků, ztrátě motivace a zhoršení jazykových schopností v obou jazycích.

V úvodních pasážích autorka popisuje dva typy bilingvních mluvčích, kteří se objevují v našich školách – tzv. “heritage language learners”, kteří mají rodiče cizince, a tzv. “returnees”, tedy navrátilců, kteří strávili delší čas v cizojazyčném prostředí v zahraničí. Výborně se jí daří popsat, do jaké míry jsou tyto zdánlivě podobné situace odlišné. Dále poskytuje zevrubný přehled literatury a témat spojených s dopadem situace na školní třídu a začlenění studentů do výuky angličtiny; možná řešení hledá v metodice vyučování ve třídách se smíšenými úrovněmi (diferencovaná výuka) a v metodice vyučování nadaných žáků.

Teoretická část poskytuje velice podrobný náhled na situaci, přehled literatury kvantitou i kvalitou zpracování výrazně přesahuje běžný standard diplomových prací, logická argumentace a promyšlení možných řešení pak svědčí nejen o poctivé badatelské práci, ale i o výborném porozumění problematice.

Empirická část představuje tři případové studie – autorka zdůvodňuje, proč upustila od rozhovorů s učiteli tak, že se jí nepodařilo najít takové učitele, kteří by si uvědomovali nutnost diferencovaného přístupu. V práci se tak soustředí pouze na studenty a jejich vnímání vlastních potřeb, postřehů a postojů. Výzkumné otázky a otázky kladené během rozhovorů se studenty se dotýkají nejen výuky, ale i postojů k jazyku a jazykové identitě. Metodika je jasně popsána, případové studie jsou prezentovány v tematických blocích korespondujících s výzkumnými otázkami. Čtenář tak má možnost neustálého srovnávání účastníků a postupně si vytváří celkový obraz. Oceňuji schopnost jasné prezentace a syntetického přístupu. Je dobré, že si autorka všimá i rozporů a problematických míst ve výpovědích a že tyto zohledňuje v diskusi jako možná

omezení svého výzkumu. Přivítal bych detailnější informaci o kontextu výuky, aby si čtenář mohl vytvořit komplexnější obraz. V diskusi zdařile srovnává svá zjištění s poznatky z literatury a pokouší se o reflexi. Schopnost reflexe pak prokazuje v samotném závěru, kde nastiňuje další směr a oblasti výzkumu této problematiky.

Autorka zpracovala práci téměř naprosto samostatně. Shromáždila a shrnula nezvykle velký objem literatury a výtečně zpracovala případové studie a z nich plynoucí závěry. Práce může velmi dobře posloužit jako základ pro další výzkum. Jazyková úroveň práce je na vysoké úrovni, rovněž tak technické zpracování, logika výstavby a argumentace, práce s literaturou i zpracování příloh.

Závěr

Práce jednoznačně splňuje zadání a vnáší světlo do problematiky, která je v našich školách velmi aktuální, přestože není hlouběji probádána. Práci bez výhrad doporučuji k obhajobě a navrhuji výslednou známku **v ý b o r n á**.

PhDr. Tomáš Gráf
24.1.2015

Otázky k obhajobě:

1. Je možné odhadnout, o jak rozsáhlý problém se jedná? Existují statistické doklady?
2. Kolik bilingvních mluvčích bylo na zkoumané škole v době, kdy probíhal výzkum? Jak se k situaci staví vedení školy, vnímá ji jako problematickou a hodnou řešení?
3. V jakých jazykových oblastech vidíte slabiny bilingvních studentů? Na které by se měli zaměřit? Do jaké míry je realizovatelné, aby jim v tomto ohledu na běžné škole pomohl jejich angličtinář?